

O'TKIR HOSHIMOV ASARLARIDA URUSH FOJIALARI

¹ Rajabova Sarvinoz Burxon qizi, ² Xushanov Alisher Oydin o'g'li

¹ Ajiniyaz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti, Turkiy tillar fakulteti, O'zbek tili va adabiyoti 1-bosqich talabasi

² Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti, Turkiy tillar fakulteti O'zga tilli guruhlarda o'zbek tili ta'lim yo'nalishi 4-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7227518>

ARTICLE INFO

Received: 03rd October 2022

Accepted: 10th October 2022

Online: 19th October 2022

KEY WORDS

Ikki eshik orasi, dunyoning ishlari, O'tkir Hoshimov, roman, qissa, A.Qahhor, Said Ahmad.

ABSTRACT

Ushbu maqolada O'tkir Hoshimov asarlarida bosh mavzu bo'lgan urushning insonlar taqdiriga ko'rsatgan ta' siri haqida so'z yuritiladi.

O'tkir Hoshimov qalami o'tkir va jonkuyar ijodkor. U 1941- yilda tug'ilgan. Davlat universiteti filologiya fakultetida o'qigan. Turli tahririyat va nashriyotlarda ishlagan. Shuningdek, u O'zbekiston respublikasi yozuvchilar qo'mitasi raisi vazifasini bajargan. Noyob iste'dod sohibi O'tkir Hoshimov adabiyotga A. Oripov, Omon Muxtorlar bilan bir qatorda kirib kelgan. O'tkir Hoshimov A. Qahhordek talabchan va mashhur san'atkor e'tiborini jalb qilgan ijodkorlardan. Yozuvchining "Cho'l havosi" nomli birinchi qissasi 1963 yilda bosilib chiqqan va bu asar talabchan adib A. Qahhor e'tirofiga sazovor bo'lgan. Adib asarlarida zamonaviy o'zbek xalqining ma'naviy dunyosi, milliy ruhi, urf- odatlarini tasvirlagan. Yana bir narsani aytish joizki, hali O'zbekistonda sovet mafkurasi hukmron bo'lgan 1990- yilda O'tkir Hoshimov o'zi bosh muharrir bo'lgan " Sharq yulduzi" jurnalida Qur' oni karimning ilk o'zbekcha tarjimasini chop etishga jur'at qilgan. Yozuvchining roman va hikoyalari ko'p va bu asarlar barchaga birdek qadrlil.

Ayniqsa, adibning "Ikki eshik orasi" va " Dunyoning ishlari" asarlari juda sevimli va mashhur. Adibning " Dunyoning ishlari" qissasi 1982- yil yaratilgan. " Ikki eshik orasi" romani O'tkir Hoshimov merosining asosiy o'rinlardan birini egallaydi. "Ikki eshik orasi" asari 1985-yil yozilgan. Ushbu asarda urush bosh mavzu qilib olingan. Darhaqiqat, urush ko'plab insonlarning yostig'ini quritgan. Onalarni boladan, bolalarni otasidan, yana kimnidir qadrlil insonlaridan ayirgan. Balki yozuvchining urush mavzusiga ko'p e'tibor qaratgani bejiz emasdir. Aslida bu voqealarning barchasi yozuvchining ko'z o'ngida, guvohligida bo'lgan. Uning ta' sirchanligi ham shundadir. Urush mavzusiga murojat qilar ekanmiz, albatta bunungi kunda ham dolzarbligini yuqotmaganligini inobatga olish kerak.

Asarlarda insonlar taqdiri va inson umrining murakkabligi mahorat bilan tasvirlangan. Adib birinchi navbatda tinchlikka rahna solayotgan urushni tilga olgan. Adib qalamga olgan obrazlari oddiy

odamlarning fazilatlarini - mardligi, matonati, vatanparvarligi va sabr- bardoshi haqida soʻzlaydi. Yozuvchi roman voqealarini teran oʻrgangani uchun har bir epizod oʻquvchini qalbiga jiddiy taʼsir koʻrsatadi. Asar yetti qism, qirq yetti bobdan iborat. Undagi hodisalar bayonida qatnashgan 9 ta personaj hikoyalari adib bir- biriga mahorat bilan bogʻlagan. " Ikki eshik orasi" romanidagi Orif oqsoqol, Husan duma, Komil tabib obrazlari yoritib berilgan. Ayniqsa, Orif oqsoqol obrazi romanga koʻrk bagʻishlaydi. Asarda adib qariyb qirq yillik davrni oʻz ichiga olgan bir qancha murakkab taqdirlar misolida oʻzbek xalqining urush davridagi hayoti, umr yoʻlidagi chigalliklarni mahorat bilan qalamga oladi. Romanda urush koʻplab fojialar olib kelgan. Masalan, birgina urush sababli Robiya oʻz suyuklisidan, qora amma yakka- yu yolgʻiz oʻgʻlidan ayriladi. Bunday ogʻir dard Orif oqsoqol va Komil tabibdek koʻpgina insonlarning xonadonini ham chetlab oʻtmaydi. Hattoki bu qora urush keyingi avlod Muzaffar va Munavvarning sof sevgisiga ham taʼsir qilib, ularni baxtsiz qiladi. Asarni oʻqigan kitobxon ijodkorning oʻsha davr ruhini asarda toʻliq mujassam ettira olganligiga guvoh boʻladi. " Dunyoning ishlari " qissasi ham katta- kichik hikoyalardan iborat. Ushbu asarda jonli va hayotiy tasvirlar, oʻzbekona yondashuv va xarakter, qahramonlar oʻrtasidagi suhbatlar mutolaa taʼsirini kuchaytirgan. Asar adibning bolalik davridagi voqealar asosida qurilgan . Sovet

davridagi oddiy qishloq oilalari, odamlar turmush tarzi adibning onasi bilan uygʻunlashtirib tasvirlangan. Oʻzbekiston xalq yozuvchisi Said Ahmad "Dunyoning ishlari " qissasiga shunday tarif bergan: " "Dunyoning ishlari" asarini qissa emas, doston deb atashni istardim. U qoʻshiqday oʻqiladi. Uni oʻqib turib oʻz onalarimizni oʻylab ketamiz. Shu mushfiq, shu jafokash onlarimiz oldidagi bir umr uzib boʻlmas qarzarimizning aqalli bittasini uza oldikmi, degan bir andisha, bir savol koʻz oldimizda koʻndalang tura oladi . Qissa bizni insofqa, insonni qadrlashga, hurmat qilishga chaqiradi."

Xulosa qilib aytganda boʻlsak, bu ikki asar ham oʻzbek adabiyotida bebahodir. Ular kitobxonni insoniylikka, imon va insofqa chaqiradi. Insonlarni toʻgʻri xulosa chiqarishga undaydi. Nafaqat bu asarlar balki, Oʻtkir Hoshimovning boshqa asarlarida ham urush qoralanadi, chunki urush insoniyat tarixida oʻchmas qora iz qoldirgan. Hattoki minglab chaqirim uzoqdagi insonlarga ham oʻz taʼsirini oʻtkazmay qolmaydi. Faqtagina minglab chaqirim emas, balki oʻn yigirma yillar keyingi davrga ham yomon taʼsir koʻrsatadi. Soʻzinning isboti esa yuqoridagi asarlarda. Asarlarda urushning bir necha oʻn yillar keyingi taqdirlarga ham fojia olib kelib, yomon taʼsir oʻtkazgani eng ayanchlisi. Shunday ekan, biz bu asarlardan toʻgʻri xulosa chiqarib, bugungi kunga shukronalik bildirishimiz kerak.

References:

1. Oʻtkir Hoshimov, "Ikki eshik orasi " romani , " Ilm -ziyo-zakovat" Toshkent-2019.
2. Oʻtkir Hoshimov, "Dunyoning ishlari " qissasi, "Ilm-ziyo-zakovat" Toshkent 2019.
3. www.kutubxonachi.uz.